

УДК [378. 016: 004]: 373. 3. 011. 3-051

DOI: [10.35619/pse.vi6.192](https://doi.org/10.35619/pse.vi6.192)

Тетяна ЦІПАН

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-1356-2825
e-mail: 23ttss22@ukr.net

ПРЕРОГАТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлено прерогативи використання цифрових технологій у процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів початкової освіти.

Зазначено, що процес цифровізації створює якісно нові можливості для організації навчальної діяльності. Цифрові технології передбачають використання штучного інтелекту (ШІ), доповненої та віртуальної реальності (Augmented and Virtual Reality), машинного навчання (Machine Learning), технології хмарних обчислень (Cloud Computing) тощо. В закладах освіти активно застосовуються комунікаційні платформи (Zoom, Skype, Google Meet). Якісно новий рівень професійної підготовки забезпечують: освітні платформи для збереження матеріалів та створення навчальних курсів (Google Class, Moodle); опитувальні програми (Kahoot, Mentimeter, Socrative, Online test pad); програми для створення аудіо-, відеоконтенту (Spark video, Canva, Movavi video Suite, Boomerang, GoPro, Prezi, Edpuzzle); програми та платформи для дистанційної роботи (Padlet, Google Drive, Genially) тощо.

Узагальнено, що цифрові технології сприяють якіснішому засвоєнню освітнього контенту, стимулюють розумову діяльність здобувачів освіти та забезпечують формування у них цифрової компетентності. Це зумовлено потребою суспільства у підготовці фахівців, які володіють базовими та просунутими цифровими навичками, що передбачає розуміння та вміння роботи з комп'ютерами. Набута в ЗВО цифрова компетентність є передумовою для якісної організації освітнього процесу майбутніми вчителями початкових класів в закладах початкової освіти.

Ключові слова: компетентнісний підхід, цифрові освітні технології, професійно-педагогічна компетентність, цифрова компетентність, майбутні бакалаври початкової освіти.

Постановка проблеми. Розвиток сучасного суспільства характеризується динамізмом, зміною соціального устрою, що зумовлює появу якісно нових видів діяльності. Загальносвітові процеси глобалізації висувають нові вимоги до якості підготовки випускників закладів вищої освіти. Ринок праці потребує конкурентоспроможних працівників із сформованими вузькоспеціалізованими компетенціями у конкретній сфері діяльності. Водночас зростає попит на підготовку універсальних фахівців, які володіють ключовими

компетентностями, що забезпечує їхню здатність продуктивно вирішувати важливі соціально-професійні проблеми.

У цьому контексті держава акцентує увагу на «забезпеченні сталого інноваційного розвитку України через підготовку висококваліфікованих фахівців, створення та поширення знань, формування інтелектуального, соціального та духовного капіталу суспільства, готового до викликів майбутнього» [6]; «підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку; освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці тощо» [3].

Отже, зусилля закладів вищої освіти спрямовані на підготовку високоосвічених і конкурентоспроможних на вітчизняному та європейському ринках праці фахівців, здатних ефективно реалізувати свій творчий потенціал в умовах ринкової економіки, та успішно розв'язувати професійні завдання на високому рівні складності.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема професійної підготовки педагогічних працівників є комплексною та міждисциплінарною. Її вивчення у психолого-педагогічній літературі відбувається з урахуванням сучасних наукових концепцій і підходів до трактування феномену професійної підготовки, а також специфіки конкретних видів трудової діяльності. У контексті підготовки майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей цю проблему досліджують: Л. Баліка, Н. Бібік, С. Гончаренко, І. Петренко, О. Петренко, Г. Пустовіт, О. Савченко, Ж. Стельмашук, Т. Ціпан та інші. Теоретичні засади професійної підготовки педагогічних працівників у вищій школі, формування їхньої професійної компетентності відображено в наукових працях Г. Балла, А. Кузьмінського, В. Лозової, В. Олійника, С. Садовенко, В. Семиченко, С. Сисоевої та інших.

Професійно-педагогічну компетентність у працях М. Головань, О. Дубасенюк, М. Дяченко, М. Опольської, О. Пометун, Н. Ничкало, В. Ягупова розглядається з позиції сформованих особистісних характеристик педагогічного працівника, розвитку його професійної свідомості і рефлексії, динаміки професійного самовизначення; у наукових дослідженнях В. Синенка її пов'язують з «високим рівнем психолого-педагогічних і науково предметних знань і умінь педагогічного працівника у поєднанні з відповідним культурно-моральним образом, що забезпечує на практиці соціально затребувану підготовку підростаючого покоління до життя» [9, с.174].

На основі вивчення та аналізу праць вищезазначених авторів доходимо висновку, що професійна компетентність майбутнього бакалавра початкової освіти більшою мірою формується у процесі фахової підготовки та передбачає «...формування професійної компетентності, ціннісних орієнтацій, соціальної активності майбутніх фахівців, здатних задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства» [2]; вирізняється динамічністю

(змінюються протягом життя людини), набувається в процесі освіти та практичного досвіду, може використовуватися професіоналом у різних сферах життя.

Зважаючи на те, що компетентності та компетенції не є статичними, а трансформуються у процесі розвитку та безперервного навчання, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на особливостях використання цифрових технологій в освітньому процесі закладу освіти.

Мета статті – висвітлити прерогативи використання цифрових технологій у процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нормативно-правові документи останніх років, а саме: Державний стандарт початкової освіти, Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу середньої загальної освіти» та інші орієнтують заклади вищої освіти на широке впровадження в освітній процес компетентнісного підходу. На його основі можна чіткіше визначити цільові, змістовні, інструментальні та коригувальні орієнтири підготовки майбутнього вчителя початкових класів, конструювати зміст навчання та упроваджувати його в освітній процес, а також трансформувати навчальний матеріал у компетентнісно орієнтовані навчальні завдання. Освітнім результатом такого підходу є сукупність спеціальних (фахових) компетентностей, що відображають особистісно-професійний розвиток майбутнього бакалавра початкової освіти: здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, технологічної, інформатичної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної (СК 3); здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності (СК2); здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій (СК6); здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної (СК-7) [4].

Оволодіння майбутніми бакалаврами початкової освіти компетенціями можливе за умови широкого впровадження в освітній процес закладів вищої освіти цифрових технологій. Цифровізація освітнього процесу створює якісно нові можливості для навчальної діяльності: роль пасивних форм навчальної

роботи зменшується, натомість зростає значення освітніх технологій та інтерактивної взаємодії.

Сьогодні існує великий вибір цифрових технологій, які забезпечують якісно новий рівень професійної підготовки: освітні платформи для збереження матеріалів та створення навчальних курсів (Google Class, Moodle); комунікаційні платформи (Zoom, Skype, Google Meet, Discord); опитувальні програми (Kahoot, Mentimeter, Socrative, Online test pad); програми для створення аудіо-, відеоконтенту (Spark video, Canva, Movavi video Suite, Boomerang, GoPro, Prezi, Edpuzzle); програми та платформи для дистанційної роботи (Padlet, Google Drive, Genially) тощо [7].

Електронні освітні ресурси є універсальним засобом організації та дидактичного забезпечення технологічного навчання в новому інформаційному середовищі. За їх допомогою можна отримувати навчальну та довідкову інформацію в різноманітних формах, організовувати процес засвоєння знань, набувати навичок та вмінь для самостійної навчальної та практичної діяльності, а також ефективно контролювати результати навчання. Застосування електронних освітніх ресурсів у навчанні відповідає концепції побудови якісно нового освітнього середовища, яке навчить студентів шукати та гнучко знаходити інформацію, а також аналізувати та використовувати її в процесі навчання.

Доповнена реальність (AR – augmented reality) є однією з найсучасніших технологій у цифровому світі та вважається розширенням віртуальної реальності. Це набір аудіовізуальних технологій, які використовують різні методи для накладання та додавання комп'ютерної графіки та звуку на зір та слух користувача.

Значний дидактичний потенціал мають мобільні додатки. Їх використання сприяє підвищенню наочності навчання, забезпечує інтерактивність, швидкий зворотний зв'язок, індивідуалізацію освітньої траєкторії, можливість організації самостійної та дослідницької діяльності здобувачів освіти.

Як зазначає Р. Банак, у системі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів мобільні додатки доцільно розглядати у двох взаємопов'язаних вимірах. Перший вимір передбачає використання готових мобільних засобів як інструментів навчання у процесі вивчення фахових дисциплін. Другий пов'язаний із формуванням у майбутніх педагогів умінь самостійно добирати, оцінювати, адаптувати та проектувати мобільні додатки відповідно до освітніх цілей, вікових особливостей учнів та специфіки навчального предмета. Саме таке поєднання забезпечує перехід від простого використання цифрових інструментів до їх усвідомленого педагогічного застосування.

Мобільні технології, зокрема, комп'ютери, планшети, смартфони та ноутбуки, забезпечують постійний та гнучкий доступ до освітніх ресурсів.

Сенсорні екрани, спеціалізовані додатки, інтерактивні дошки та розумні дисплеї сприяють організації освітньої діяльності в аудиторії, полегшують візуалізацію контенту та підвищують залученість здобувачів освіти до активної освітньої діяльності. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес дозволяє здобувачам та викладачам використовувати електронні засоби навчання та обміну інформацією.

«Під цифровими освітніми технологіями розуміють використання різноманітних електронних засобів та програмного забезпечення з метою покращення якості навчання та забезпечення доступу до знань здобувачам освіти та викладачам» [1]. Цифрові технології передбачають використання: штучного інтелекту (ШІ), доповненої та віртуальної реальності (Augmented and Virtual Reality), машинного навчання (Machine Learning), Інтернету речей (Internet of Things), блокчейн-технологій (Blockchain Technologies), хмарних обчислень (Cloud Computing) тощо. Результатом оволодіння здобувачами цифровими технологіями є сформованість цифрової компетентності, яка передбачає уміння ефективно, критично, безпечно та відповідально використовувати цифрові ресурси в професійній діяльності.

Як технологія, в освітньому процесі закладу освіти цифровізація має низку переваг, зокрема:

- завдяки використанню цифрових освітніх ресурсів, розробляються та упроваджуються сучасні підходи до навчання;

- створюється нова, більш приваблива для здобувачів модель навчання з можливістю візуалізації навчального контенту (полегшує розуміння його здобувачами), а також організації паралельних сесій, де навчання одночасно проводиться в реальному та цифровому освітньому середовищі;

- забезпечується можливість поширення повідомлень, обміну матеріалами, відео, навчальними файлами, презентаціями та лекціями, що в подальшому надає змогу здобувачам надолужити прогалине, з'ясувати незрозуміле або зосередитися на конкретних навичках чи знаннях, які їм потрібно вдосконалити;

- полегшується доступ до інформації та створюються умови для опрацювання значних її об'ємів у стислі терміни;

- підвищується мотивація та пізнавальний інтерес здобувачів до навчання завдяки використанню різноманітних технологічних, соціальних та емоційних методик, зокрема, ігрових технологій, технологій пошуку, доповненої віртуальної реальності, мережевого навчання (забезпечує формування почуття єдності команди), проектного навчання тощо [5];

- розширюються можливості для формування віртуальних спільнот – здобувачів вищої освіти, обговорення спільних проблем, виконання загальних завдань, обміну досвідом або інформацією [8, с.24].

- забезпечуються індивідуальні освітні траєкторії відповідно до темпу здобувача;

– підвищується рівень цифрової грамотності, що забезпечується набуття здобувачами цифровими та аудіовізуальними навичками, необхідних їм у майбутньому;

– удосконалюється процес оцінювання результатів навчання: запропоновані для виконання тести в онлайн-режимі оцінюються одразу відповідно до критеріїв і здобувачі оперативно отримують зворотній зв'язок щодо своєї навчальної діяльності.

Як бачимо, цифрова компетентність характеризується високим ступенем універсальності, базується на рефлексії, має практичний вимір та використовується в повсякденних ситуаціях. Здатність адаптуватися до змінних умов протягом професійного та особистого життя значною мірою залежить від сформованості її ще в період навчання в закладі освіти.

Організація освітнього процесу з використанням цифрових технологій – вимога часу. Цифрові інструменти дозволяють здобувачам освіти навчатися у власному темпі, а онлайн-платформи усувають географічні обмеження та сприяють спілкуванню між викладачами та здобувачами. Розвиток мобільних технологій та сенсорних інтерфейсів робить навчання можливим за будь-яких умов, особливо в умовах російсько-української війни, коли роль інтерактивних систем стала ключовою для безперервності освітнього процесу. Сучасні платформи на основі штучного інтелекту забезпечують персоналізовані навчальні програми та допомагають викладачам виявляти труднощі здобувачів.

Цифрові технології сприяють розвитку якостей та навичок у майбутніх вчителів початкової школи цифрової грамотності та компетентності. Проте не слід недооцінювати й ефективність традиційних методів навчання, тому у цьому контексті слід шукати баланс.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Цифрові технології є невід'ємною складовою освітнього процесу і набувають дедалі більшого значення в освіті на всіх рівнях. Вони сприяють підвищенню якості засвоєння освітнього контенту, стимулюють розумову діяльність здобувачів освіти та забезпечують формування у них цифрової компетентності. Оскільки нинішнє суспільство «потребує працівників, які володіють базовими та просунутими цифровими навичками, що передбачають розуміння та вміння роботи з комп'ютерами, аналізом даних» тощо [2], то набуття в ЗВО цифрової компетентності є необхідною умовою підготовки, яка відповідатиме вимогам часу.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у висвітленні особливостей формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі організації позааудиторної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончарова І.П. Цифрові технології в освіті як засіб покращення доступності та ефективності навчання. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734946/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (дата звернення: 03.03.2026)

2. Закон України «Про вищу освіту». URL: https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/zakon_pro_vusosvitu.pdf (дата звернення: 03.04.2026)

3. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті. 2002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 03.04.2026)

4. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Галузь знань – А Освіта. Спеціальність – А3 Початкова освіта. Рівне: РДГУ. 2025. URL: https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/2025/op_2025_bak_a3_po.pdf (дата звернення: 03.04.2026)

5. Сафонов Ю.М., Коротун О.П. Цифровізація освіти в Україні: технології та методики навчання. URL: <https://www.transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/107/104> (дата звернення: 02.03.2026)

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2032 роки. Київ. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.03.2026)

7. Толмач М. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2021, Том 4. No 2. URL: <https://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/247474/244932> (дата звернення: 15.03.2026)

8. Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи : монографія / Т. А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-рки екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, д-ра екон. наук, проф. Ю. М. Петрушенка. Суми : Сумський державний університет, 2022. 150 с. ISBN 978-966-657-917-4 URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f8955c12-6f89-4193-952e-ba3538473ec1/content> (дата звернення: 15.03.2026)

9. Ціпан Т.С. Професійна компетентність сучасного вчителя. *Інноватика у вихованні*. зб. наук. пр. Вип. 3 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. Рівне : РДГУ, 2016. 327 с.

REFERENCES

1. Honcharova I.P. Tsyfrovi tekhnolohii v osviti yak zasib pokrashchennia dostupnosti ta efektyvnosti navchannia [Digital Technologies in Education as a Means of Improving the Accessibility and Effectiveness of Education]. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734946/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (data zvernennia: 03.03.2026) [in Ukrainian]

2. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»]. URL: https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/zakon_pro_vusosvitu.pdf (data zvernennia: 03.04.2026) [in Ukrainian]

3. Natsionalna doktryna rozvytku osvity v Ukraini u XXI stolitti [National Doctrine of Education Development in Ukraine in the 21st Century]. 2002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (data zvernennia: 03.04.2026) [in Ukrainian]

4. Osvitno-profesiina prohrama «Pochatkova osvita dlia pidhotovky zdobuvachiv pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity [Educational and Professional Program «Primary Education for Training Applicants of the First (Bachelor's) Level of Higher Education»]. Haluz znan – A Osvita. Spetsialnist – A3 Pochatkova osvita. Rivne: RDHU. 2025. URL:

https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/2025/op_2025_bak_a3_po.pdf (data zvernennia: 03.04.2026) [in Ukrainian]

5. Safonov Yu.M., Korotun O.P. Tsyfrovizatsiia osvity v Ukraini: tekhnolohii ta metodyky navchannia [Digitization of Education in Ukraine: Technologies and Teaching Methods]. URL: <https://www.transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/107/104> (data zvernennia: 02.03.2026) [in Ukrainian]

6. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021-2032 roky [Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021-2032]. Kyiv. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (data zvernennia: 19.03.2026) [in Ukrainian]

7. Tolmach M. Tsyfrovi tekhnolohii v osviti: mozhlyvosti y tendentsii zastosuvannia [Digital Technologies in Education: Possibilities and Trends of Application]. *Tsyfrova platforma: informatsiini tekhnolohii v sotsiokulturnii sferi*. 2021, Tom 4. No 2. URL: <https://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/247474/244932> (data zvernennia: 15.03.2026) [in Ukrainian]

8. Tsyfrovi tekhnolohii v osviti: suchasnyi dosvid, problemy ta perspektyvy : monohrafiia [Digital Technologies in Education: Modern Experience, Problems and Prospects: Monograph]. / T. A. Vasylieva ta in. ; za zah. red. d-rky ekon. nauk, prof. T. A. Vasylievoi, d-ra ekon. nauk, prof. Yu. M. Petrushenka. Sumy : Sumskyi derzhavnyi universytet, 2022. 150 s. ISBN 978-966-657-917-4 URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f8955c12-6f89-4193-952e-ba3538473ec1/content> (data zvernennia: 15.03.2026) [in Ukrainian]

9. Tsipan T.S. Profesiina kompetentnist suchasnoho vchytelia [Professional Competence of a Modern Teacher]. *Innovatyka u vykhovanni*. zb. nauk. pr. Vyp. 3 / uporiad. O. B. Petrenko ; red. kol. : O. B. Petrenko, N. M. Hrynkova, T. S. Tsipan ta in. Rivne : RDHU, 2016. 327 s. [in Ukrainian]

**PREROGATIVES OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES
IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE BACHELORES OF
PRIMARY EDUCATION**

Tetiana TSIPAN

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the

Theory and Methods of Education Department,
Rivne State University for the Humanities,

Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-1356-2825

e-mail: 23tss22@ukr.net

Abstract. The article deals with the prerogatives of using digital technologies in the professional training of the future bachelor of primary education.

It is noted that the digitalization process creates qualitatively new opportunities for educational activities. Digital technologies involve the use of artificial intelligence (AI), Augmented and Virtual Reality (AR & VR), machine learning, cloud computing technology etc.

Educational institutions widely use communication platforms Zoom, Skype, Google Meet. A qualitatively new level of professional training is provided by: educational platforms for storing materials and creating training courses (Google Class, Moodle); survey programs (Kahoot, Mentimeter, Socrative, Online test pad); programs for creating audio and video content (Spark video, Canva, Movavi video Suite, Boomerang, GoPro, Prezi, Edpuzzle); programs and platforms for remote work (Padlet, Google Drive, Genially), etc.

It is summarized that digital technologies contribute to better assimilation of educational content, stimulate the mental activity of education seekers, and ensure the formation of digital competence in them. Since today's society needs employees who have basic and advanced digital skills, which involves understanding and the ability to work with computers, the digital competence acquired at the Higher Education Institution will ensure the quality organization of the educational process by future primary school teachers in educational institutions.

Keywords: competence approach, digital educational technologies, professional and pedagogical competence, digital competence, future bachelors of primary education.

Стаття надійшла до редакції 29.04.2026 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 14.05.2026 р.

Стаття опублікована 15.06.2026 р.